

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา
ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วย
เหลือนักเรียน
4. แผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
5. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
6. บริบทเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 ได้ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน
ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามมาตรา 39 จึงทำให้งานบริหารการศึกษา
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 13) จัดกลุ่มใหม่เป็น ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 หลักการและแนวคิด

1.1.1 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและ
สังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.1.2 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

1.1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร

กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

1.1.4 มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพ การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้น

1.1.5 มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ คุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

1.2 ขอบข่ายภารกิจ

1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

1.2.4 การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.2.5 การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2.6 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 การดำเนินงานของสถานศึกษา

1.3.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3) นิเทศเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา

4) ติดตามประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

1.3.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1) จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดแนะแนวเพื่อเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้

2) จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน โดยเน้นการนิเทศที่เป็นแบบร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตร

3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.3.3 การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนกำหนดระเบียบ
การวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

- 1) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง
จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน
- 2) วัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน จากความรู้ ทักษะ
ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการที่กระทรวงศึกษาธิการ
กำหนด
- 3) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.3.4 การประกันคุณภาพภายใน

- 1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา
- 2) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษา
- 3) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3.5 การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการ
เรียนการสอน
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่
เหมาะสมเพื่อการศึกษา
- 3) จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3.6 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

- 1) สำรวจและจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้
เพียงพอและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2) จัดทำเอกสารเผยแพร่และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้
ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- 3) ประสานความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับ
องค์กรภายนอก

1.3.7 การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2) รวบรวม เผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือ งานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร

2. การบริหารงานงบประมาณ

2.1 หลักการและแนวคิด

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดการบริหารมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

2.2 ขอบข่ายและภารกิจ

2.2.1 การจัดตั้งงบประมาณ

2.2.2 การจัดสรรงบประมาณ

2.2.3 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

2.2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.2.5 การบริหารการเงิน

2.2.6 การบริหารบัญชี

2.2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

2.3 การดำเนินงานของสถานศึกษา

2.3.1 การจัดตั้งงบประมาณ

1) วิเคราะห์แผนงาน / โครงการของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปจัดตั้งแผนงบประมาณของสถานศึกษา

2) วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน / โครงการและจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3.2 การจัดสรรงบประมาณ

1) จัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้กับหน่วยงานภายในสถานศึกษาตามแผนงาน / โครงการของแผนปฏิบัติการประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

- 2) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
 - 3) กำกับ ติดตาม การใช้งบประมาณ
 - 4) รายงานผลการดำเนินการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
- 2.3.3 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

1) ทุนการศึกษา

- 1.1) วางแผน งบประมาณ ส่งเสริมการระดมทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
- 1.2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และระบบการรับจ่ายทุนการศึกษาและ
ทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา
- 1.3) สรุป รายงาน เผยแพร่ และเชิญเกียรติผู้สนับสนุนการศึกษาและ
ทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา

2) การจัดการทรัพยากร

- 2.1) สำรวจและจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษาในเขตพื้นที่บริการ
ของสถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้มีการใช้ร่วมกัน
- 2.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาร่วมมือกัน ใช้
ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนและสถานศึกษา
- 2.3) ดำเนินการเชิญเกียรติบุคคลและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน
ที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

3) การบริหารการเงิน

- 3.1) การเบิกเงินจากคลัง ขึ้นเรื่องขอเบิกเงินงบประมาณ พร้อมหลักฐาน
เช่น เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เงินค่า
สาธารณูปโภคและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้ส่งเบิกที่ไม่ใช่เงินอุดหนุนต่อสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา
- 3.2) การรับเงิน รับเงินและออกใบเสร็จรับเงินในส่วนที่อยู่ในอำนาจ
หน้าที่ของสถานศึกษา

4) การเก็บรักษาเงิน เก็บรักษาเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

ตามระเบียบข้อบังคับการเก็บรักษาเงิน

- 4.1) การจ่ายเงิน
- 4.2) จ่ายเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาให้แก่ผู้มีสิทธิโดยตรง
- 4.3) หักเงิน ณ ที่จ่ายและนำเงินที่หักส่งตามอำนาจหน้าที่

5) การส่งเงินนำส่งเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาส่งคืนคลัง โดยตรงหรือผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.1) การบริหารการบัญชี

5.2) การจัดทำบัญชีการเงิน จัดทำบัญชีเฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.3) การจัดทำทะเบียนทางการเงิน จัดทำและจัดหาแบบพิมพ์ขึ้นใช้เอง เว้นแต่เป็นแบบพิมพ์กลางที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดใช้

6) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

6.1) การจัดหาพัสดุ

6.1.1) จัดทำแผนการจัดซื้อ-จัดจ้าง งานพัสดุของสถานศึกษา

6.1.2) วิเคราะห์แผนงาน/โครงการที่จัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าเพื่อตรวจดูกิจกรรมที่ต้องใช้พัสดุ ให้เป็นไปตามความต้องการ

6.1.3) จัดหาพัสดุด้วยเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณของสถานศึกษา ตามแผนการจัดหาพัสดุประจำปี

7) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

7.1) จัดทำทะเบียนคุมพัสดุและสินทรัพย์ให้เป็นปัจจุบัน

7.2) กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพัสดุและทรัพย์สิน

7.3) กำหนดให้มีการจัดเก็บ ควบคุมและเบิกจ่ายให้เป็นไปตามระบบ และแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีอย่างสม่ำเสมอ

7.4) ตรวจสอบสภาพและบำรุงรักษา ซ่อมแซม ทั้งก่อนใช้งานและหลังใช้งาน ให้มีคณะกรรมการพิจารณาและจำหน่ายพัสดุหรือรถถอนกรณีเป็นสิ่งปลูกสร้าง ตามระเบียบ กฎหมายกำหนด

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ คือ การวางแผนการใช้ทรัพยากร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 หลักการและแนวคิด

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้ การปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถปฏิบัติงานตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา โดยยึด หลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ให้มีขวัญกำลังใจและได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

3.1.1 ขอบข่ายภารกิจ

- 1) การวางแผนอัตรากำลัง
- 2) การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง
- 4) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 5) เงินเดือนและค่าตอบแทน
- 6) การเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 7) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 8) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 9) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 10) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 11) วินัยและการรักษาวินัย
- 12) การออกจากราชการ

3.1.2 การดำเนินงานของสถานศึกษา

- 1) การวางแผนอัตรากำลัง
- 2) จัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาและเสนอแผนให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

3) เสนอแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.3 การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การศึกษา

1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลการขอปรับปรุงตำแหน่งให้สูงขึ้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง

2.1) เสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2) ดำเนินการสรรหาและจัดจ้างบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งตามที่สำนักงานเขตพื้นที่ที่มอบหมาย

3.1.4 การย้าย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) รวบรวมรายชื่อ แบบคำร้องขอย้าย และให้ความเห็นชอบทั้งย้ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งย้ายและสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

3.2 การเลื่อนขั้นเงินเดือนและค่าตอบแทน

3.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

3.2.2 ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.3 เสนอผลการประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อศูนย์พัฒนาวิชาการและเขตพื้นที่การศึกษา

3.2.4 ออกคำสั่งแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ยัง ไม่มี

วิทยฐานะ

3.3 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.1 วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

1) จัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ดำเนินการพัฒนาตามแผนที่กำหนดไว้

3.3.2 วินัยและการรักษาวินัย

1) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยในตนเองและป้องกันมิ

ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

3.3.3 ดำเนินการทางวินัยตามกรณีความผิดที่สืบสวนข้อเท็จจริงและพิจารณา ลงโทษตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

3.3.4 เสนอรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรณีความผิดขั้นร้ายแรง เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

3.3.5 การอุทธรณ์

1) รับเรื่องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) เสนอความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอุทธรณ์และการร้องเรียนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายกำหนด

3.3.6 การร้องทุกข์

1) รับเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณา

2) เสนอความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการพิจารณา ร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายกำหนด

3.3.7 การออกจากราชการ

1) การลาออกจากราชการ อนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง หรือรับเรื่องการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วเสนอ ไปยังผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งแล้วแต่กรณี

2) สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง หรือเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้วแต่กรณี

3.3.8 งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1) ดำเนินการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างในสถานศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) จัดทำทะเบียนผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างในสังกัด

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล คือ การดำเนินการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงานในองค์กร มอบหมายงาน พัฒนาศักยภาพและให้พ้นจากงาน โดยมีการจัดหารูปแบบของการจูงใจและสวัสดิการต่างๆ ให้เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารบุคคลซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรการบริหารงานบุคคล และมีแผนการดำเนินการเกี่ยวกับบริหารทรัพยากรบุคคล ที่มีอยู่และที่จะสรรหาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย

4. การบริหารงานทั่วไป

4.1 หลักการและแนวคิด

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.2 ขอบข่ายและภารกิจ

- 4.2.1 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.2.3 การวางแผนการศึกษา
- 4.2.4 งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
- 4.2.5 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.2.6 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- 4.2.7 การรับนักเรียน
- 4.2.8 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.2.9 การทำศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้
- 4.2.10 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 4.2.11 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.2.12 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.3 การดำเนินงานของสถานศึกษา

4.3.1 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

1) จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในของสถานศึกษา

2) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่นและสำนักงานเขตพื้นที่

4.3.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

1) ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา

2) เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ

3) กำหนดแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายศึกษากับสถานศึกษา ตลอดจนให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางด้านวิชาการ

4.3.3 การวางแผนการศึกษา

1) จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตลอดจนความต้องการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรและเสนอแผนพัฒนาการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับทราบ

2) จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีให้สอดคล้องกับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและตามงบประมาณที่สถานศึกษาจัดหาได้ให้สำนักงานเขตพื้นที่ได้รับทราบ

4.3.4 งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

1) สนับสนุนข้อมูลที่จะใช้ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการสถานศึกษา

2) จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการและถือปฏิบัติ

4.3.5 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

- 1) กำหนดแนวทางในการบำรุง ดูแลรักษาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมและพร้อมใช้
- 2) ติดตาม ตรวจสอบตลอดจนรายงานขออนุญาตหรือถอนอาคารเรียน อาคารประกอบที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้

4.3.6 การจัดทำสำมะโนนักเรียน

- 1) ประสานงานกับปächุมนชนและท้องถิ่นในการสำรวจและจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้าเรียนในสถานศึกษา
- 2) รายงานข้อมูลการสำมะโนนักเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ

ทราบ

4.3.7 การรับนักเรียน

- 1) กำหนดเขตพื้นที่บริการการศึกษาของสถานศึกษาโดยประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 2) กำหนดแผนการรับนักเรียนและการรับนักเรียนเข้าเรียน
- 3) รายงานการรับนักเรียนต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.3.8 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

- 1) กำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) ประสานงานและดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางที่กำหนดไว้

4.3.9 การทัศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้

- 1) วางแผนการดำเนินการทัศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้ โดยการศึกษาข้อมูลและความคุ้มค่าที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน
- 2) ดำเนินการตามแผน ตลอดจนขออนุญาตผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- 3) รายงานผลการทัศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้

4.3.10 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

- 1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา
- 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

4.3.11 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

- 1) วางแผนการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) ดำเนินการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาตามแนวทางที่กำหนด

4.3.12 การประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

- 1) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคใน

การจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

2) ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการและงานสารบรรณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การเงิน การบัญชี งานพัสดุ และระบบควบคุมภายใน ที่ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และสรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา คือ การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ใช้การบริหารงาน 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความเป็นมา

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ความเจริญก้าวหน้าในอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการหลั่งไหลแลกเปลี่ยน ของวัฒนธรรมทั่วโลก ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการรับรู้ ความคิด เจตคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคมมีมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดในหมู่นักเรียนนักศึกษา ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นที่นิยมความฟุ่มเฟือยและไม่เหมาะสม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศทั้งในด้านการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุที่เร็วขึ้น ปัญหาการพนัน ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เกิดจากการควบคุมตัวเองไม่ได้ล้วนแต่กระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสงบสุขของสังคม

ภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนเป็นตัวสะท้อนว่าขณะที่โลกมีความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่วัยรุ่นกลับมีคุณภาพจิตใจที่ด้อยโอกาสลงอย่างน่าเสียดาย การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้สามารถฝ่ากระแสของการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งมีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการสร้างค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขา จึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้ใกล้ชิดที่เข้าใจธรรมชาติ เจตคติและความต้องการของเด็กและเยาวชนอย่างลึกซึ้ง และสามารถสร้างความผูกพันจนเข้าไปนั่งอยู่กลางใจได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ก : 1) ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด มีหน้าที่ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครู-อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา และการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษาในสถานศึกษาการเรียนรู้และวิถีชีวิตในสังคม

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต เพื่อร่วมกันวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 3)

1. ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครู-อาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนจะมีครู-อาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
3. สนับสนุนให้ครู-อาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียนและชุมชนเชื่อมประสานและร่วมกันเป็นเครือข่าย ในการเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชนและผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานต้องมีความเชื่อดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 3)

4.1 นักเรียนทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาสอยากเป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข

4.2 นักเรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน

4.3 ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเด็ก เพื่อให้สามารถต่อสู้เอาชนะภัยคุกคามเด็กและเยาวชนที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาลรัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ ให้คนไทยได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจและสังคมโดยยึดหลัก “การศึกษา สร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน” (ทักษิณ ชินวัตร. 2544 : 20)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545 : 5 - 7) กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และการจัดการศึกษา

ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22)

3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 5) ได้กล่าวถึงในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นไทยและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และได้กำหนดจุดหมายให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

4. จรรยาบรรณในวิชาชีพครู

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2544 : 65) กำหนดให้ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอภาคกัน และครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. พัฒนาการและความต้องการของนักเรียน

จากความเจริญก้าวหน้าของสังคม โลกและกระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดสภาวะวิกฤติทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เด็กต้องอยู่ท่ามกลางโลกแห่งการแข่งขันและเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนที่เป็นปัญหาของสังคม

6. ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

ด้วยความเชื่อว่าครูคือพ่อแม่คนที่สองของลูกประกอบกับสภาพความยากลำบากในการหาเลี้ยงชีพส่งผลให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูแลบุตรหลานของตน จึงฝากความหวังไว้กับครูและระบบการศึกษาที่จะให้โรงเรียนเป็นแหล่งให้ความรู้และอบรมสั่งสอนและพัฒนาให้บุตรหลานเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคม

2. ความหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ต : 4) ได้กำหนดความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 4)

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ แต่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครูและผู้เกี่ยวข้อง มีการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและชื่นชมผลงาน เพื่อสร้างสรรค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปธรรม และจะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 8)

3.1 นักเรียน

3.1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

3.1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ

ความสุข

3.1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมี

3.1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง

3.2 ครู

3.2.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

3.2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3.3 ผู้บริหาร โรงเรียน

3.3.1 ู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้

3.3.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางใน

การพัฒนาคุณภาพนักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา

3.3.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การ

มีส่วนร่วม

3.4 ผู้ปกครอง ชุมชน

3.4.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับ โรงเรียน

3.4.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

3.4.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน

3.4.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

3.5 โรงเรียน

3.5.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

3.5.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุนและความร่วมมือจากบุคลากร

จากชุมชนและจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3.5.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

3.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.6.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.6.2 พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล /

ประเมินผล และการวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียน เพื่อใช้พัฒนางานต่อไป

3.7. ประเทศชาติ

3.7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ

3.7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน และลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ

3.7.4 ประชาชนมีคุณภาพ และเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

3. กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกลยุทธ์ ความสำเร็จ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 9 - 12)

3.1 การบริหารเชิงระบบ

การบริหารเชิงระบบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุดจะต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นกระบวนการแต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน และมีการบันทึกข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยอันจะส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ

3.1.2 การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกคน โดยใช้กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ และการบันทึกผล บุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่าง ๆ จะปฏิบัติ และบันทึกผลอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

3.1.3 การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเองร่วมกัน ประเมิน หรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคลหรือระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

3.1.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนางาน ซึ่งอาจจะ แก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ บังคับหรือการบันทึกให้ดีขึ้น จนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

3.2 การทำงานเป็นทีม

การดำเนินงานเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลสำเร็จและ เป็นไป อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องใช้ยุทธวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากร ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันและบูรณาการการทำงานเข้า สู่ระบบและพัฒนาบุคลากร สนับสนุนปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผล พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด และ ร่วมทำไป พร้อม ๆ กัน ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน (กรมสุขภาพจิต. 2547 ค) ในการทำงานเป็นทีมเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการพัฒนา อย่างมีคุณภาพนั้นประกอบด้วย 3 ทีม ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 45)

3.2.1 ทีมนำ ได้แก่คณะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่ง จะเป็นผู้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตามและสนับสนุน เสริมสร้างพลังร่วม (Empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 ทีมสนับสนุน เป็นทีมหลักในการสนับสนุนประสานงานด้านวิชาการ และอื่น ๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้น ทีมสนับสนุนจะเป็นใครขึ้นอยู่กับการพัฒนา ระบบว่าจะมีจุดเน้นที่ระบบใด เช่น ทีมสนับสนุนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าทีม คือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 78)

3.2.3 ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง เช่น ระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ทีมระดับชั้น ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ

3.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้ได้รับทราบจุดแข็งจุดอ่อนในการดำเนินงาน ของตน เพื่อให้เกิดแนวทางที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้ทั้ง ภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง ไม่ใช้การสั่งการหรือบังคับบัญชาทำให้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนเกิดความรู้สึกที่ดี ไม่ต้อง กังวลเรื่องการประเมินผลตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

3.4 การนิเทศติดตามและประเมินผล

การนิเทศติดตามและประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางานซึ่งจะช่วยส่งเสริม สนับสนุนและให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานการนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพควรดำเนินการให้เป็นระบบ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2546 : 32)

3.4.1 ขั้นตอนการวางแผน

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จ เครื่องมือ และ

วิธีการในการนิเทศติดตามและประเมินผล

- 3) กำหนดแผนงาน / ปฏิทินการดำเนินงาน

3.4.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการที่

หลากหลาย ตามสภาพจริงของสถานการณ์

3.4.3 ขั้นตอนการตรวจสอบ

- 1) ตรวจสอบติดตามการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) ประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลการตรวจสอบและการจัดทำ

รายงานผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.4 ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนางาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงและดำเนินการตามแผนใหม่อย่างต่อเนื่อง

การนิเทศ ติดตามและประเมินผลจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 98-100)

1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. การวางแผนตามระบบมาตรฐาน (P D C A)
3. มีการนิเทศ ติดตามผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
4. จัดทำระบบสารสนเทศ
5. สรุปรายงานและเผยแพร่

การนิเทศ ติดตามและประเมินผลจึงเป็นกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลงานในระหว่างการทำงานด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนซึ่งกันและกัน โดยมีกระบวนการวางแผนที่เป็นระบบ กำหนดขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน เป็นการประเมินระบบและผลลัพธ์ของระบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ระหว่างผู้ประเมินและผู้รับการประเมินอย่างเป็น
กัลยาณมิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นไปตามสภาพจริงในการนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการ
ดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน
ทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็น
ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 13)

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. สถานศึกษา
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ครู
 - 3.3 นักเรียน
 - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.5 บุคลากรอื่นๆ
4. ผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.1 ผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง
 - 4.2 ชุมชน
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ภาครัฐ
 - 5.2 ภาคเอกชน
 - 5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 5.4 องค์กรอิสระ

1. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ คือ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทาง การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1. กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และจุดเน้น ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	2. มอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างชัดเจน
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เกิดการพัฒนาองค์ความรู้สู่การ ปฏิบัติด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3. เชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อวาง แนวปฏิบัติร่วมกัน
4. สนับสนุน ช่วยเหลือให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา สามารถดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4. พัฒนาบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาให้มีความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้ และการปฏิบัติด้านการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
5. ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี ระบบติดตามประเมินผลและรายงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง	5. ส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ มี การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อการพัฒนา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
	6. ช่วยเหลือแก้ปัญหาอุปสรรคของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานไม่ประสบผลสำเร็จ 7. กำกับ ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานด้านการดูแลความช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 14)

2. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. นำนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติ 2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. สนับสนุน ช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่าง เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือและปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษา 2. จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและผู้สนใจ 3. จัดให้มีแผนงาน โครงการและกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับพื้นที่ 4. นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. ฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถ เทคนิคและทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
5. ติดตาม ประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>6. จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา</p> <p>7. สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษา วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p> <p>8. จัดให้มีเครือข่ายประสานงานแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยเหลือ แก้ปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ</p> <p>ช่วยเหลือ แก้ปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ</p> <p>9. จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจนสามารถดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้</p> <p>10. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้ บทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมเป็นคณะทำงานคณะกรรมการดำเนินงาน</p> <p>11. ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำไปปฏิบัติได้จริง</p> <p>ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา</p>

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
	12. สร้างขวัญ กำลังใจและประชาสัมพันธ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง
	13. ติดตาม ประเมินผลและรายงานการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 15 - 16)

3. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษาประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ โดยมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของแต่ละบุคคลประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 17)

- 3.1 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา
- 3.2 บทบาทหน้าที่ครู
- 3.3 บทบาทหน้าที่นักเรียน
- 3.4 บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.5 บทบาทหน้าที่บุคลากรอื่น ๆ

4. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาย่อมสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควร มีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
<p>1. บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ</p> <p>2. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ เช่น สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ</p> <p>3. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน</p>	<p>1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>2. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>3. กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา</p> <p>4. แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์ จำนวนกลุ่มนักเรียน</p> <p>5. ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์ จำนวนกลุ่มนักเรียน</p> <p>6. ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>7. เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>8. ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ</p> <p>9. กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน</p> <p>10. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล</p> <p>11. ยกย่องให้รางวัล แยกแยะผลงานการ</p>

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 17 - 18)

5. บทบาทหน้าที่ของครู

5.1 บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน 3. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา เป็นรายบุคคล 4. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือ 5. ส่งต่อนักเรียน 6. รายงานผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. หาข้อมูลเพิ่มเติม โดยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 3. เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4. วิเคราะห์ข้อมูล 5. ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 6. สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม 7. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมโดย <ol style="list-style-type: none"> 7.1 เชื่อมบ้าน 7.2 จัดกิจกรรมโฮมรูม 7.3 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 7.4 ประชุมผู้ปกครอง 7.5 จดหมายข่าว 8. จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน 9. ให้คำปรึกษา 10. ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น 11. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
	12. ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 13. รายงานผลระหว่างดำเนินการ 14. รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ค : 18 - 19)

หมายเหตุ : การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอน ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนา

5.2 บทบาทหน้าที่ของครูประจำวิชา/ครูทั่วไป

ครูทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 5 บทบาทหน้าที่ของครูประจำวิชา/ครูทั่วไป

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน	1. ศึกษา สังเกต ดูแล รวบรวมข้อมูล 2. ประสานงานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน 3. จัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 20)

หมายเหตุ : โรงเรียนใดไม่มีครูประจำวิชา ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ครูประจำวิชา

5.3 บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

ครูแนะแนวเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนวซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. สนับสนุนครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา 3. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ 4. ส่งต่อนักเรียน	1. ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น/ครู ที่ปรึกษา 2. ให้ความมั่นใจ กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการ ปฏิบัติงาน 3. ให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิตและสังคม ทั้งรายกลุ่มและ รายบุคคล 4. ศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี (Case Study) 5. เตรียมเครื่องมือสนับสนุนระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 6. ให้คำปรึกษา ในการจัดทำข้อมูลนักเรียน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกรณี นักเรียนย้ายที่เรียน 7. จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไข พฤติกรรมนักเรียน 8. ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคล 9. ให้คำปรึกษา 10. ให้ความช่วยเหลือ 11. ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น /ครู ที่ปรึกษาผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 12. ส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 20 - 21)

หมายเหตุ : โรงเรียนใดที่ไม่มีครูแนะแนว ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติ
ตามบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

6. บทบาทหน้าที่ของนักเรียน

นักเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 บทบาทหน้าที่ของนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
มีบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน 2. ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 3. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 4. สร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเพื่อน ที่ช่วยน้อง 5. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา 6. ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 22)

7. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก้ไขปัญหานักเรียน 3. ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริม พัฒนา แก้ไข 4. อำนวยความสะดวกในการประสานงาน เมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 23)

8. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชนเป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดี ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง / ชมรม/ สมาคมผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน

8.1 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครองเป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจและให้ความอบอุ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ให้นักเรียนได้สัมผัสกับตัวอย่างที่ดี 2. สนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง 3. ใช้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
2. สนับสนุน ให้ความร่วมมือ วางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียน 3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะนำแนวทางการ ดำเนิน ชีวิตที่ดีแก่นักเรียน	4. เข้าร่วมประชุม วางแผนหาแนวทางการ 5. ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 6. ให้คำปรึกษา แนะนำที่ดีแก่นักเรียน 7. เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 23-24)

8.2 บทบาทหน้าที่ของชุมชน

ชุมชนเป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็กบุคคลทุกคน
 ในชุมชนล้วนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน ได้พัฒนาตนเอง
 ในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 บทบาทหน้าที่ของชุมชน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	1. จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการ พัฒนานักเรียน 2. ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน 3. เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ นักเรียน 4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชน 5. ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับ สถานศึกษา 6. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 24)

9. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยบุคคล องค์กรต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอิสระต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่มีความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นอย่างดีมีคุณภาพ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 25)

9.1 ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ

9.2 สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม

9.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

9.4 เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความถนัด

9.5 ติดตามผล สะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

9.6 ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

9.7 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนา และขยายผลการดำเนินงานตลอดจนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการ ปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ โรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ ซึ่งมีความสามารถ ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

แผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษา มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 รอบปี ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 28 - 34)

1. การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน

การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 29 - 30)

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

1.2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมของสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติงาน

กิจกรรมที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีคณะกรรมการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2. เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนวิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมหารือเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

2. แต่งตั้งคณะกรรมการ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)

2.2 คณะกรรมการประสานงาน (ทีมสนับสนุน)

2.3 คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)

2.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการประสานงาน คณะกรรมการดำเนินงาน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมของสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบสภาพพื้นฐานของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนการดำเนินงาน
2. เพื่อให้ได้แผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ตลอดปีการศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

คณะกรรมการอำนวยการและหรือคณะกรรมการประสานงาน ดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของสถานศึกษา โดยใช้แบบประเมินหรือแบบสำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือแบบสอบถามความพร้อมพื้นฐานของสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นเอง เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่มีผลต่อการช่วยเหลือนักเรียนและข้อเสนอแนะของครู รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการแผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา และการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสนับสนุนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การปฏิบัติตามแผน

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 31-32)

2.1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจบุคลากร

2.2 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กิจกรรมที่ 1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจบุคลากร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจบทบาทภาระหน้าที่ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความเข้าใจในขั้นตอน วิธีการและ
มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการดำเนินงาน

คณะกรรมการประสานงานอาจดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากร
ในสถานศึกษา ในลักษณะดังนี้

1. ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจในการ
ทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

2. ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้มีความรู้
ความสามารถ เทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

3. ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

4. ประเมินผลการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนและนำผลการประเมินมาเป็นข้อในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

กิจกรรมที่ 2 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่กำหนดไว้

2. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
อย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพและความต้องการของนักเรียน

วิธีการดำเนินงาน

1. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้าน
ความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

1.2 การคัดกรองนักเรียน โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

1.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

1.4 การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาหารือ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อน (Buddy) กิจกรรมสอนเสริม กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

1.5 การส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรรบ้นที่กชั้นตอน

3. สรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานผลการดำเนินงาน

3. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน

การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 33 - 34)

3.1 ประเมินเพื่อทบทวน

3.2 ประเมินผลเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน
กิจกรรมที่ 1 ประเมินเพื่อทบทวน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีในแต่ละระดับและนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงระหว่างการทำงาน

2. เพื่อให้ได้รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้นสำหรับการจัดทำสรุปรายงานของสถานศึกษาต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

1. คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น

2. ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือผู้แทนครูในแต่ละระดับ ซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ ทักษะในการประเมิน โดยดำเนินการประเมินสลับระหว่างระดับชั้น

3. นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
 4. ดำเนินการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
 5. ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป
- กิจกรรมที่ 2 ประเมินผลเพื่อพัฒนาและสร้างงาน
วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้ได้รับรายงานสรุปผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละภาคเรียน และปีการศึกษา
 2. เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบวิธีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- วิธีการดำเนินงาน
1. ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอประธานคณะกรรมการดำเนินงานทุกสิ้นภาคเรียน
 2. คณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละระดับจัดทำรายงานสรุปเป็นระดับเสนอคณะกรรมการประสานงาน
 3. คณะกรรมการประสานงานจัดทำสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากประธานคณะกรรมการดำเนินงานและจากการประเมิน เพื่อทบทวนแล้วนำมาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เสนอคณะกรรมการอำนวยการ
 4. คณะกรรมการอำนวยการดำเนินงาน ดังนี้
 - 4.1 ประชุมพิจารณารายงานจากคณะกรรมการประสานงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
 - 4.2 นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
- ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกกิจกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักเรียนใน โรงเรียน ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ต่อความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรเป็น สถานภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู มาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลไปสนับสนุนการดำเนินงาน หรือให้ขวัญกำลังใจแก่ครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุมกับครู ในระดับต่าง ๆ เป็นครั้งคราว

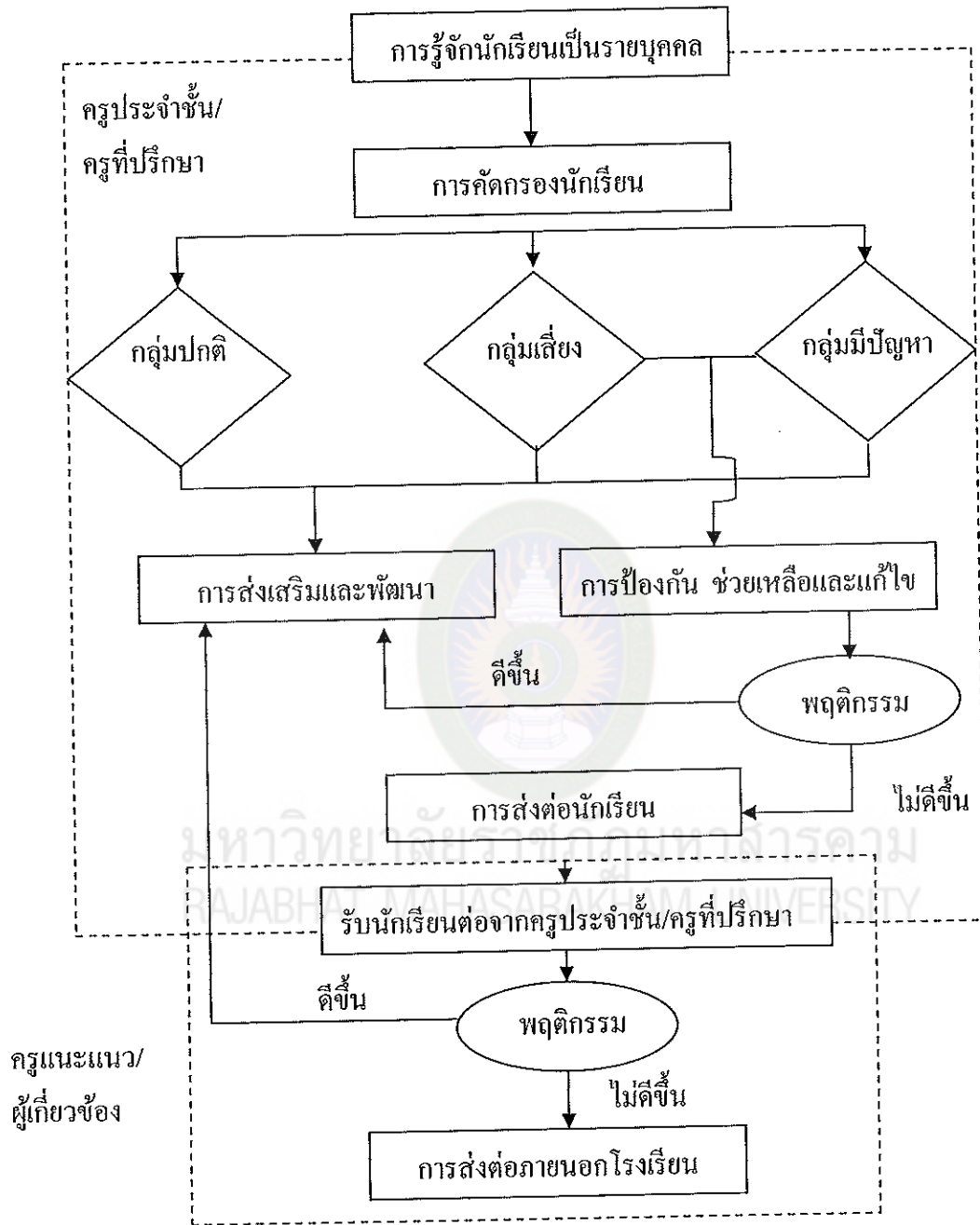
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จะต้องเป็นความร่วมมือกันในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีบุคลากรหลักในการดำเนินงาน คือ ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา โดยมีภารกิจที่เป็นหัวใจของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 กิจกรรม คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แผนภาพที่ 2 กระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งต้องเลือกวิธีการและเครื่องมือ หรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถนำไปวางแผนเพื่อให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

1.1 ขั้นตอนการปฏิบัติ

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีขั้นตอนการปฏิบัติที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 53)

1.1.1 จัดครูที่ปรึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มในสัดส่วน

ครู : นักเรียน คือ 1 : 20 - 25 คน

1.1.2 ทีมประสานกำหนดวิธีการและเครื่องมือรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1.3 ทีมประสานอบรมวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในกรณีที่ยังไม่เคย

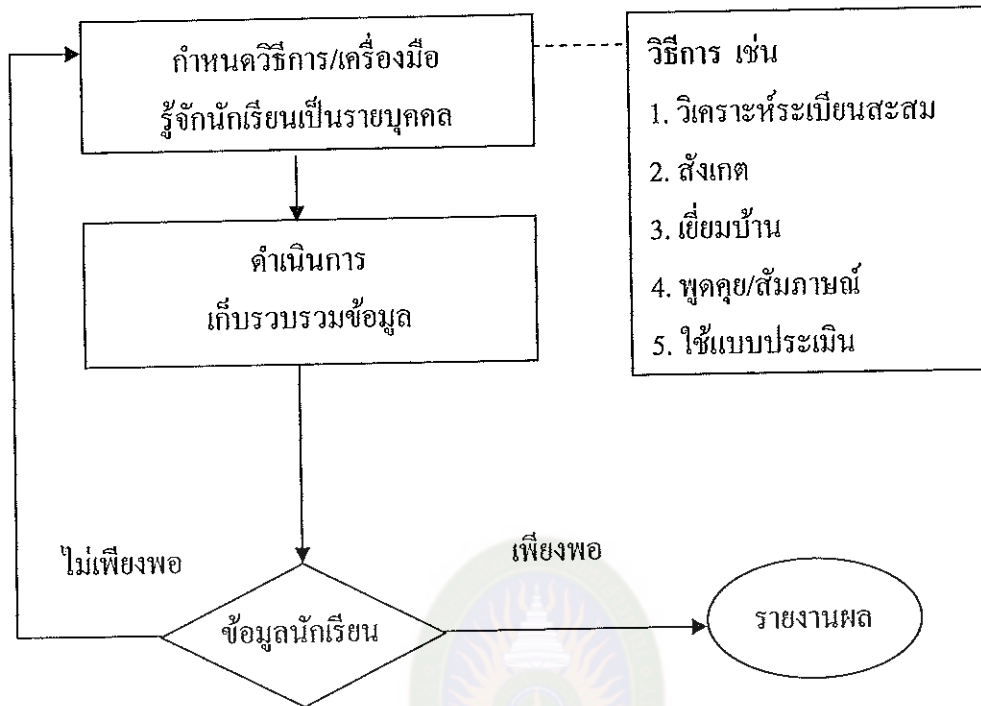
เข้ารับการอบรม

1.1.4 ครูที่ปรึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน

1.1.5 หากข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีครบถ้วนต่อการ

นำไปใช้ในการคัดกรองนักเรียนให้ดำเนินการสรุปรายงานผลไปตามลำดับ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการคัดกรอง ให้ทบทวนและปรับวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ดังนี้

ขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.2.1 ร้อยละ 80 ของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนในสัดส่วน ครู : นักเรียน คือ 1 : 20 - 25 คน

1.2.2 นักเรียนทุกคนได้รับการประมวลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.3 ร้อยละ 80 ของนักเรียน มีข้อมูลประมวลผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่ครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคัดกรองนักเรียนต่อไป ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบและรวบรวมได้ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 37)

1.3.1 ด้านความสามารถ

- 1) ความสามารถด้านการเรียนรู้
- 2) ความสามารถพิเศษ/อัจฉริยะ

1.3.2 ด้านสุขภาพ

- 1) ร่างกาย / ความพิการ
- 2) จิตใจ / พฤติกรรม

1.3.3 ด้านครอบครัว

- 1) เศรษฐกิจ
- 2) การคุ้มครองสวัสดิการ

1.3.4 ด้านสารเสพติด

1.3.5 ด้านความปลอดภัย

1.3.6 พฤติกรรมทางเพศ

1.3.7 ด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.4 วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ครอบคลุมทุกด้านนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 38)

1.4.1 การสังเกต

- 1) พฤติกรรมการแสดงออก
- 2) พฤติกรรมการทำงาน

1.4.2 การสัมภาษณ์

1) ผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.1) ภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา ครูวิชาการ

เพื่อนครู และเพื่อนนักเรียน

1.2) ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนญาติที่ใกล้ชิด

เพื่อนบ้าน

2) ตัวนักเรียน

1.4.3 การเยี่ยมบ้าน เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ เกี่ยวกับนักเรียน เช่น

- 1) สภาพเศรษฐกิจ / สังคม
- 2) ความสัมพันธ์ในครอบครัว

1.4.4 การศึกษาข้อมูล

1) ผลงานของนักเรียน ได้แก่ อัดชีวประวัติ บันทึกประจำวัน สมุดทำงาน

แบบฝึกหัด งานฝีมือ/สิ่งประดิษฐ์ โครงการ

2) เอกสาร/หลักฐานอื่น ๆ ได้แก่ ระเบียบสะสม การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี
บันทึกสุขภาพ บันทึกการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

1.4.5 การทดสอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความสามารถทางการเรียน วัดความ
ถนัด / ความสนใจ วัดทักษะความสามารถด้านต่าง ๆ ตลอดจนประเมินเพื่อคัดแยกนักเรียน
ประกอบด้วย

- 1) แบบทดสอบที่สถานศึกษาสร้างขึ้นเอง
- 2) แบบทดสอบระดับชาติ
- 3) แบบทดสอบมาตรฐาน

1.5 แนวทางการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลมีประเด็นที่ควรพิจารณาและ
เครื่องมือหรือแหล่งข้อมูลประกอบตามตัวอย่างดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แนวทางการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน	ข้อมูลพื้นฐาน	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
1. ความสามารถด้าน การเรียนรู้	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน แต่ละรายวิชา 2. ผลการเรียนรู้เฉลี่ยของภาค เรียน/ปีการศึกษาที่ผ่านมา 3. ผลการทดสอบวัดความรู้ มาตรฐานระดับชาติ (NT) 4. พฤติกรรมการเรียน	1. ระเบียบสะสม 2. แบบประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน 3. แบบทดสอบทางการเรียน ประเภทต่าง ๆ 4. แบบสำรวจพฤติกรรม ทางการเรียน ฯลฯ
2. ความสามารถพิเศษ	1. พฤติกรรมที่ชี้บ่งถึง ความสามารถพิเศษ 2. ผลงาน ชิ้นงาน โครงการงาน	1. ระเบียบสะสม 2. แบบสำรวจความสามารถ พิเศษ (10 แนว)
3. ด้านสุขภาพร่างกาย	3. เอกสารหลักฐานร่องรอยที่ แสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น 1. ความปกติ ความพิการหรือ ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน	3. แบบประเมินพหุปัญญา 4. แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ 1. แบบสำรวจนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษ 2. ระเบียบสะสม

ข้อมูลนักเรียน	ข้อมูลพื้นฐาน	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
4. จิตใจและพฤติกรรม	<p>ความบกพร่องด้านการพูด</p> <p>2. โรคประจำตัว</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงกับน้ำหนัก</p> <p>4. ความสะอาดของร่างกาย</p>	<p>3. แบบบันทึกสุขภาพ</p> <p>4. แบบบันทึกการสัมภาษณ์</p> <p>5. แบบบันทึกการสังเกต</p> <p>ฯลฯ</p> <p>1. บันทึกการเยี่ยมบ้าน</p>
5. ด้านเศรษฐกิจ	<p>1. สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล</p> <p>2. ความประพฤติ เช่น การลักขโมย การทำร้ายตัวเอง</p> <p>3. พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการเรียน ความสามารถ และการปรับตัว เช่น พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น</p> <p>4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง</p>	<p>2. แบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อน</p> <p>3. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)</p> <p>4. แบบบันทึกการสังเกต</p> <p>5. แบบบันทึกการสัมภาษณ์</p> <p>ฯลฯ</p> <p>1. ระเบียบสะสม</p> <p>2. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน</p>
6. การคุ้มครองสวัสดิภาพ	<p>1. รายได้ผู้ปกครอง</p> <p>2. ภาระหนี้สิน</p> <p>3. ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย</p> <p>4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน</p>	<p>3. แบบระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา</p> <p>4. แบบบันทึกการสัมภาษณ์</p> <p>1. ระเบียบสะสม</p> <p>2. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน</p> <p>3. แบบสำรวจข้อมูลนักเรียนค้อยโอกาส</p> <p>4. แบบบันทึกการสังเกต</p> <p>ฯลฯ</p>
7. ด้านการใช้สารเสพติด	<p>1. ความสามารถในการคุ้มครอง ดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัย</p> <p>2. ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย</p>	

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน และได้หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือหากจำเป็นต้องเกิดก็ให้เกิดน้อยที่สุด

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามพฤติกรรม ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 - 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยพิจารณาการจัดกลุ่มจากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งสถานศึกษาควรจัดทำเกณฑ์การคัดกรองเองเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันของสถานศึกษา (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 67)

2.1 ขั้นตอนการปฏิบัติ

การคัดกรองนักเรียน โดยการจัดแบ่งตามพฤติกรรมที่ได้จากการศึกษาและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 67)

2.1.1 ทีมประสานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประชุมครู เพื่อร่วมกันกำหนด/ปรับปรุง/พัฒนาเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนของแต่ละโรงเรียนหรือในแต่ละพื้นที่

2.1.2 ทีมประสานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พิจารณาคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ ในการคัดกรองนักเรียน

2.1.3 ทีมประสานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอบรมแนวทางการคัดกรองนักเรียนให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ในกรณีที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษายังไม่เคยผ่านการอบรม

2.1.4 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยใช้แบบบันทึก คัดกรองรายบุคคล

2.1.5 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสรุปผลจากแบบคัดกรองนักเรียน โดยแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มปกติ

2) กลุ่มเสี่ยง

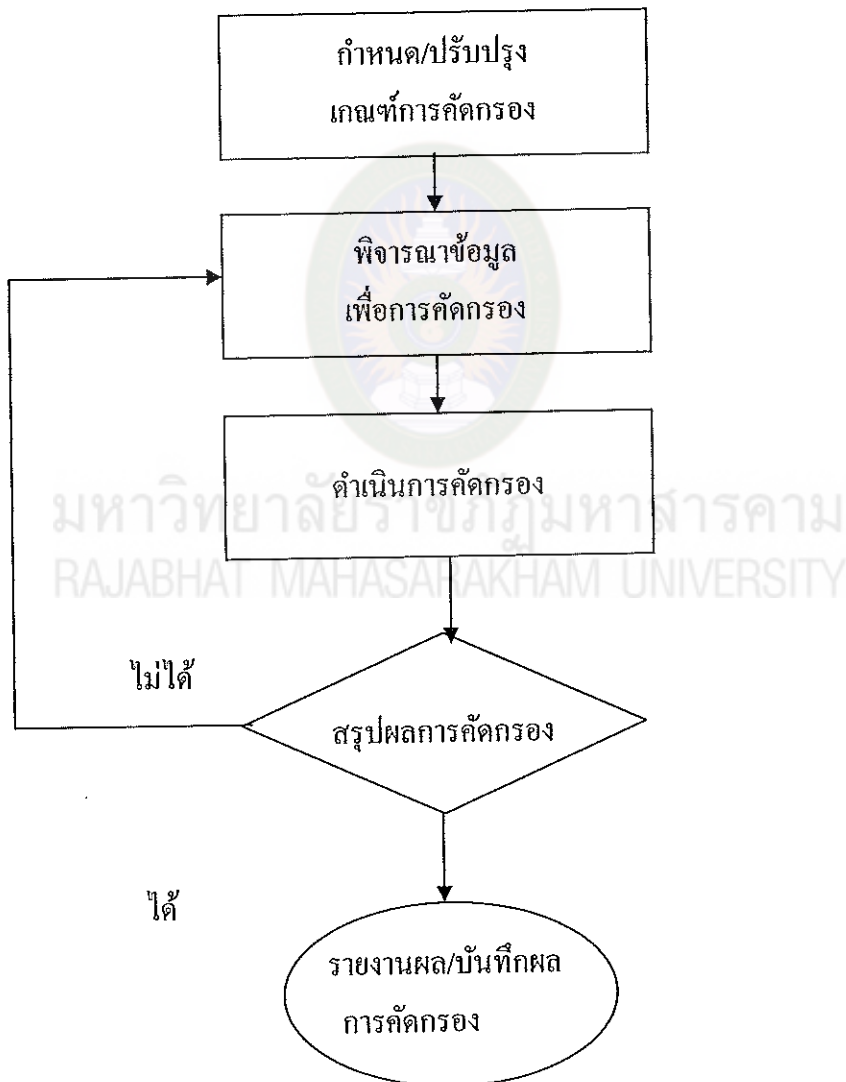
2.1.6 กลุ่มมีปัญหา

1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารายงานผลการคัดกรองนักเรียน

2.1.7 นำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ต่อไป ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการในการคัดกรองนักเรียนได้ดังนี้

กระบวนการในการคัดกรองนักเรียน

แผนภาพที่ 4 กระบวนการในการคัดกรองนักเรียน

ที่มา : กรมสุขภาพจิต (2547 : 66)

ผลจากการคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 43-44)

- 1) กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ
- 2) กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัวแสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ
- 3) กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

จากการคัดกรองนักเรียนจะพบนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแทรกอยู่ในเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 66)

- 3.1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
- 3.2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 3.3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- 3.5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 3.6) เด็กออทิสติก
- 3.7) เด็กอัจฉริยะ

ในการดำเนินงานคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้อง กับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และที่สำคัญอย่าให้นักเรียนรู้ว่าตนเองจัดอยู่ในกลุ่มใด ให้ถือว่า ผลการคัดกรองนักเรียนต้องเป็นความลับของสถานศึกษาให้นักเรียนรู้ไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 43)

2.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 2.2.1 นักเรียนทุกคนได้รับการคุ้มครอง
- 2.2.2 มีเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2.3 รายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2.4 รายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายห้อง

2.2.5 สรุปผลการคัดกรองข้อมูลนักเรียนเป็นรายห้องสำหรับครูประจำชั้น /

ครูที่ปรึกษา

2.2.6 สรุปผลการคัดกรองข้อมูลนักเรียนเป็นระดับชั้นสำหรับสถานศึกษา

2.3 แนวทางการคัดกรองนักเรียน

การดำเนินงานคัดกรองนักเรียนรายบุคคลมีประเด็นที่ควรพิจารณาและ
เครื่องมือหรือแหล่งข้อมูลประกอบตามตัวอย่าง ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แนวทางการคัดกรองนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน	ข้อมูลพื้นฐาน	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การคัดกรองนักเรียน 1. เด็กกลุ่มปกติ 2. เด็กกลุ่มเสี่ยง 3. เด็กมีปัญหา	ข้อมูลการศึกษานักเรียนเป็น รายบุคคล	1. เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 2. แบบบันทึกการคัดกรอง 3. แบบสรุปผลการคัดกรอง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 44)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ จะทำให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียน เพื่อใช้ในการพิจารณา นักเรียน ทั้งด้านการส่งเสริมศักยภาพ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตน ได้อย่างปกติ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีรูปแบบที่หลากหลายที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถเลือกใช้ได้ตามสภาพและความเหมาะสม เช่น (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 55)

3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

การจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนให้มีลักษณะเหมือนบ้านเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความคุ้นเคย ภาระหนึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เป็นบริการที่จัดให้นักเรียนทุกคน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 71)

3.1.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจและประเมินตนเอง ได้รับความรู้ข้อมูลด้านการศึกษาและอาชีพ รู้จักวิธีการปรับตัวและพัฒนาตนเอง

3.1.2 เห็นความสำคัญของการเรียนและการทำงาน ตลอดจนวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขผลการเรียนที่ติดค้างสามารถจบการศึกษาได้

3.1.3 ฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การฟัง การพูดและการแก้ปัญหา

3.1.4 ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถพิเศษของแต่ละคน เพื่อเป็นบันได ขั้นแรกที่น่าไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้น

3.1.5 ให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างทันที่ทั่วถึง

3.1.6 เป็นเวลาที่ใช้ในการทำความรู้จักและคัดกรองนักเรียน เช่น การทำระเบียบสะสม ทำแบบประเมินพฤติกรรม ทำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจนการสัมภาษณ์นักเรียน

3.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมโฮมรูม

การจัดกิจกรรมโฮมรูมมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 82)

3.2.1 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนในชั้นเรียน

3.2.2 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการประสานงานระดับชั้นกำหนดหัวข้อเรื่องการจัดกิจกรรมตามข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจ

3.2.3 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการประสานงานระดับชั้นร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.2.4 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.2.5 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมในช่วงปลายภาคเรียน

3.2.6 ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาส่งผลการประเมินการจัดกิจกรรมโฮมรูมไปตามลำดับขั้น

3.3 แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม

เพื่อให้การจัดกิจกรรมโฮมรูมเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุดและอย่างแท้จริง จึงควรดำเนินการตามแนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 79)

3.3.1 กำหนดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดตามความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

- 1) สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
- 2) พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น
- 3) ควรมีการจัดทำหลักฐานบันทึกการจัดกิจกรรมทั้งก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินและหลักดำเนินการ และสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังกิจกรรมโฮมรูมทุกครั้ง

4) ประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมและจัดทำรายงาน

3.3.2 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรม โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน แต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรม ให้เหมาะสมกับสภาพและตามเหตุการณ์

3.3.3 ใช้วิธีการผสมผสาน โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.3.4 ใช้วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.4 การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือร่วมใจกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

3.5 ขั้นตอนการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 88)

3.5.1 ทีมประสานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ จากผลการประเมินและการประชุมที่ผ่านมา

3.5.2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมแต่ละครั้งให้ชัดเจน

3.5.3 ประชุมที่มปรสถานเพื่อวางแผนเตรียมการจัดกิจกรรม เช่น จัดทำคำสั่งโรงเรียน กำหนดบทบาทหน้าที่ เตรียมเอกสารและอาคารสถานที่ เป็นต้น

3.5.4 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเตรียมข้อมูลนักเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่จะต้องใช้

3.5.5 ครูดำเนินการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน และต้องสื่อสารในทางบวก มีท่าทีเป็นมิตร

3.5.6 ครูให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.5.7 ครูบันทึกการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

3.5.8 ครูประเมินผลและรายงานผลการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเพื่อสถานศึกษาจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3.5.9 นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการประชุมครั้งต่อไป

3.6 แนวดำเนินการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 80 - 81)

3.6.1 การเตรียมการ

ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมอย่างดีก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

3.6.2 การสื่อสาร

ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมหรือจะเป็นการส่วนตัวก็ตาม ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจ

ในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

3.6.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม

การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมอย่างเต็มที่นั้น จำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างครูกับผู้ปกครองและระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนแล้วจึงมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.6.4 การสรุปผลและการบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง

ในการประชุมแต่ละครั้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ ดังนี้

- 1) เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง
- 2) เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป
- 3) เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนจะทำให้ นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีความสามารถมากขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการป้องกันหรือแก้ปัญหาของนักเรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ

ความหมาย

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เพื่อการค้นพบศักยภาพของตนเองและพัฒนาให้เต็มศักยภาพ และมุ่งเน้นการส่งเสริมด้านระเบียบวินัย หน้าที่ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2547 : 9)

จุดมุ่งหมาย

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 28)

1. การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ได้แก่
 - 1.1 ด้านร่างกาย
 - 1.2 ด้านสติปัญญา
 - 1.3 ด้านอารมณ์
 - 1.4 ด้านสังคม
2. สร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ

3. ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

3.7 ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมี 2 ลักษณะ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 28-29)

3.7.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพ ที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.7.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

3.8 แนวดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง สถานศึกษาควรดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2547 : 9)

3.8.1 สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งในลักษณะจัดแยกหรือบูรณาการ ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียนไว้ด้วยกัน

3.8.2 เกณฑ์ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3.8.3 สนองความสนใจ ความฉับใจ ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

3.8.4 ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม

3.8.5 ให้บริการด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

3.9 ข้อควรตระหนักในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ในการการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของสถานศึกษานั้น สิ่งที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาพึงตระหนักและควรระมัดระวัง ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 48)

3.9.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนิ นักเรียนหรือ ผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม

3.9.2 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย ความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน

3.9.3 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนัก ในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา

3.9.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาหากลับมามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข

การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นกระบวนการที่ต้องเนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน ซึ่งหากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความดูแลเอาใจ ใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา

โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ในการจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่ม ที่มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติ

การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนมีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เช่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 49)

4.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

4.2 กิจกรรมในชั้นเรียน

4.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

4.4 การสื่อสารกับผู้ปกครอง

4.5 กิจกรรมชมรมเสริม

4.6 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

4.7 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

4.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

การให้คำปรึกษาเบื้องต้นของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นการช่วยเหลือและป้องกัน ปัญหาของนักเรียน ทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามและพึงประสงค์

4.1.1 ขั้นตอนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาทำการศึกษาผลการคัดกรอง และข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดปัญหาและปัจจัยที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ พร้อมทั้งนัดวัน เวลาและสถานที่ให้คำปรึกษา

2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตามกระบวนการการให้คำปรึกษา คือ

2.1) สร้างสัมพันธภาพ

2.2) พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา

2.3) กำหนดวิธีการและดำเนินการช่วยเหลือ

2.4) ยุติการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

3) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน หลังการให้คำปรึกษา

4) หากนักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ครูก็ควรให้การส่งเสริมตามสภาพ ปัญหา แต่ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง

5) ยุติการปรึกษา

4.2 กิจกรรมในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการปรับพฤติกรรมของ นักเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มในชั้นเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม โดยเลือกวิธีการหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา

4.2.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ทำการรวบรวมข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหา

2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวางแผนและพิจารณาเลือก วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะปัญหาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียน เช่น

2.1) ฝึกฝน/ปฏิบัติ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การฝึกพูดหน้า ชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพูด

2.2) การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การแจกอุปกรณ์การ ทดลอง การรวบรวมสมุดแบบฝึกหัด เป็นต้น

2.3) การจัดกิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้บทบาท หน้าที่หรือฝึกฝนความรับผิดชอบ

3) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมตามแผน

4) ประเมินการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนประจำวิชา อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

5) หากนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น ให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพความ ต้องการ แต่ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ให้พิจารณาเลือกวิธีการปรับพฤติกรรมใหม่

6) ดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมใหม่

7) ประเมินผลการจัดกิจกรรมซ้ำ

8) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ให้พิจารณาส่งต่อครูแนะแนวหรือ

ฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อตามระบบสาธารณสุขต่อไป

การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจะช่วยให้ นักเรียนมีทักษะทางสังคม นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน เกิดการเรียนรู้ที่เร็วขึ้นและนักเรียนจะเกิดความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง จากการได้ทำงานในกิจกรรมกลุ่มหรือ ได้แสดงออกถึงความสามารถส่วนตน

4.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนได้ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจจัดเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยการคัดเลือกนักเรียนที่มีจุดแข็งด้านสัมพันธภาพหรือมีความมั่นคงทางอารมณ์ หรือมีความเป็นผู้นำและมีความสามารถเฉพาะด้านที่จะนำไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือเพื่อน เช่น ความสามารถทางการเรียน ด้านดนตรี ศิลปะ กีฬาหรือทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

4.3.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

- 1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
- 2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาหาทางเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาต่างๆ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น
 - 2.1) จัดกลุ่มเพื่อนในการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - 2.2) จัดนักเรียน 1 คน ที่มีความสามารถ / ความเหมาะสมที่จะช่วยเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม เช่น การทบทวนการเรียนในวิชาต่าง ๆ
 - 2.3) จับคู่ให้นักเรียนให้เป็นผู้ดูแลช่วยเหลือกัน เช่น นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษจับคู่กับเพื่อนเพื่อนำพาไปสู่การทำกิจกรรมที่ได้แสดงความสามารถที่นักเรียนคนนั้นสนใจ เช่น นักเรียนที่มักเก็บตัวก็ให้จับคู่กับนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการสร้างสัมพันธภาพเข้าสู่สังคม
- 3) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมตามแผน
- 4) ประเมินการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนประจำวิชาต่าง ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 5) หากนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพความต้องการ แต่ถ้าหากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาเลือกวิธีการปรับพฤติกรรมใหม่
- 6) ประเมินผลการจัดกิจกรรมซ้ำ

7) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาส่งตัวต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อระบบสาธารณสุขต่อไป

4.4 การสื่อสารกับผู้ปกครอง

การสื่อสารกับผู้ปกครองเป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การโทรศัพท์สนทนา การเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน การส่งหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ เป็นต้น ซึ่งล้วนต้องอาศัยทักษะของการสื่อสาร ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทราบถึงจิตวิทยาการสื่อสารหรือเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมกับสาระหรือวัตถุประสงค์ที่จะสื่อให้ผู้ปกครองทราบหรือเข้าใจ กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียน เกิดความตระหนักและมีความใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น

4.4.1 ขั้นตอนการสื่อสารกับผู้ปกครอง

1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนดำเนินการสื่อสารกับผู้ปกครอง

3) โรงเรียนอบรมครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการสื่อสารกับผู้ปกครอง และให้มีจิตวิทยาและทักษะในการสื่อสารสามารถสื่อสารกับผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น

4.1) ทางโทรศัพท์

4.2) การส่งไปรษณีย์

4.3) การเชิญผู้ปกครองมาพบ

5) ปรึกษาหารือและวางแผนร่วมกันกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ปัญหาของนักเรียน

6) ประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

7) หากนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพความต้องการ แต่ถ้าหากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ให้พิจารณาเลือกวิธีการปรับพฤติกรรมใหม่

8) ดำเนินการตามแผนพฤติกรรมใหม่

9) ประเมินผลการจัดกิจกรรมซ้ำ

10) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาส่งตัวต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อระบบสาธารณสุขต่อไป

4.5 กิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนในการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อน เรียนซ้ำหรือเรียนไม่ทันเพื่อนในสาระต่าง ๆ ซึ่งอาจจะแยกประเภทของปัญหาการเรียนจากสาเหตุที่แตกต่างกัน เช่น เรียนซ้ำจากข้อจำกัดทางความสามารถ เขavnปัญหา หรือจากปัญหาพฤติกรรมอารมณ์ของเด็ก เป็นต้น แล้วจึงดำเนินการแก้ไขสาเหตุของปัญหาต่อไป

4.5.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม\

1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาร่วมกับครูผู้สอน ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง วางแผนการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมแก่นักเรียน

3) กำหนดวัน เวลา สถานที่และครู ในการสอนซ่อมเสริมและแจ้งนักเรียนที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อเข้ารับการสอนซ่อมเสริม

4) ติดตาม ประเมินผลการเรียนซ่อมเสริมของนักเรียนเป็นระยะ

5) หากนักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพความต้องการ แต่ถ้าหากนักเรียนมีผลการเรียนไม่ดีขึ้นให้พิจารณาจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมใหม่

6) ดำเนินการสอนซ่อมเสริมใหม่

7) ประเมินผลการสอนซ่อมเสริมซ้ำ

8) หากนักเรียนมีผลการเรียนไม่ดีขึ้นให้พิจารณาส่งตัวต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อระบบสาธารณสุขต่อไป

การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมจะช่วยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีได้เรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชาที่ตนเรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อนและให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองในเรื่องการเรียนมากขึ้น ตลอดจนช่วยให้ผู้ปกครองรับทราบปัญหาทางการเรียนของบุตรหลานและใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น

4.6 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมในสถานศึกษาที่จัดเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หรือศักยภาพด้านต่าง ๆ ของนักเรียนนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนดไว้ ทั้งด้านการส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเข้าค่ายอบรม การจัดตั้งชมรมส่งเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิต

4.6.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1) ครูที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรึกษาและวางแผนช่วยเหลือนักเรียนกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมหลักสูตรในสถานศึกษา เช่น การจัดตั้งชมรมการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาตนในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

2) พิจารณาเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมในการช่วยเหลือนักเรียนตามกรณีของปัญหา

3) วางแผนและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินกิจกรรมตามแผน

5) ประเมินการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

6) หากนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพความต้องการ แต่ถ้าหากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาเลือกกิจกรรมใหม่

7) ดำเนินการตามแผนกิจกรรมใหม่

8) ประเมินผลการจัดกิจกรรมใหม่

9) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาส่งตัวต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อระบบสาธารณสุขต่อไป

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือส่วนรวม นักเรียนจะเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าหรือภาคภูมิใจในตนเองจากการแสดงออกถึงความสามารถที่ตนมีอยู่

4.7 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

การเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นการแสดงถึงความร่วมมือระหว่างบ้านกับสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทำให้ครูได้พบเห็นสภาพความเป็นจริงของนักเรียนทั้งสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถประเมินสาเหตุปัญหา แล้วดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

4.7.1 ขั้นตอนการเยี่ยมบ้านนักเรียน

- 1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
 - 2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาร่วมกับผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการวางแผนการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยมีการกำหนดวัน เวลาและประสานงานให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า
 - 3) สถานศึกษาเตรียมความพร้อมในการเยี่ยมบ้าน โดยจัดอบรมครูให้มีทักษะในการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีแนวทางการร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไข ปัญหา นักเรียน
 - 4) สรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียนและวางแผนการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - 5) หากช่วยเหลือนักเรียนแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมตามสภาพและความต้องการ แต่ถ้าหากนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาหาแนวทางการช่วยเหลือนักเรียน
 - 6) ดำเนินการตามแผนกิจกรรมใหม่
 - 7) ประเมินผลการจัดกิจกรรมซ้ำ
 - 8) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้พิจารณาส่งตัวต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง หรือส่งต่อระบบสาธารณสุขต่อไป
- ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาและความต้องการช่วยเหลือของนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม และเมื่อได้ทำการสืบค้นหาสาเหตุและแหล่งที่เป็นปัญหาได้แล้ว จะต้องหาวิธีการและวางแผนดำเนินงานเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนได้ตรงจุดหมายและจะต้องคำนึงว่าถ้าปัญหาใดที่เกินขอบเขตแห่งความรู้ความสามารถของตนแล้ว ควรจะส่งต่อนักเรียนผู้นั้น ไปยังผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ เพื่อรับการ แก้ไขและช่วยเหลือหรือบำบัดให้ตรงตามกรณีต่อไป

5. การส่งต่อนักเรียน

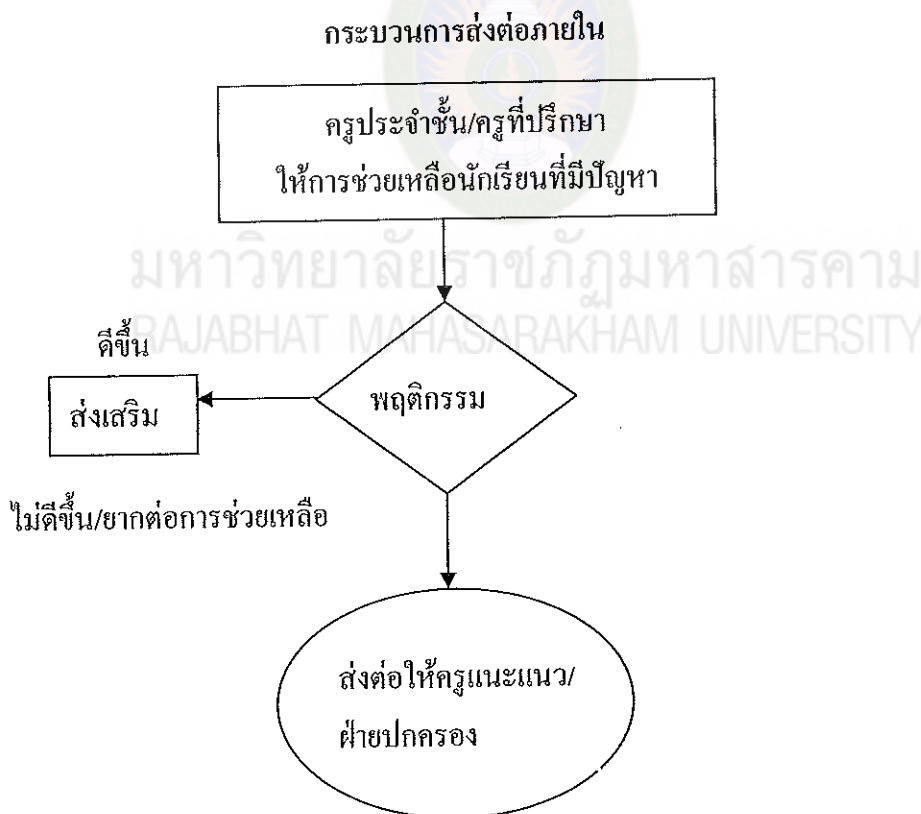
ในการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ

หรือช่วยเหลือนักเรียนแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่เด็กมีความสามารถพิเศษ หรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น

การส่งต่อนักเรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 51 - 52)

5.1 การส่งต่อภายใน

ในกรณีที่ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาแล้ว แต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองดำเนินการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการส่งต่อภายในได้ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 : 132)

แผนภาพที่ 5 กระบวนการส่งต่อภายใน

5.1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานส่งต่อภายใน

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะดำเนินการส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของปัญหาและความต้องการของนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 133)

- 1) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้วยวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) ประเมินผลและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังดำเนินการช่วยเหลือ หากพฤติกรรมดีขึ้นให้ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนตามความเหมาะสม แต่หากไม่ดีขึ้นหรือมีพฤติกรรมที่ขัดต่อการช่วยเหลือให้ดำเนินการส่งต่อภายใน
- 3) ส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นและติดตามผลการช่วยเหลือหลังการส่งต่อ โดยประสานงานกับครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง หรือบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 แนวทางการดำเนินงานส่งต่อภายใน

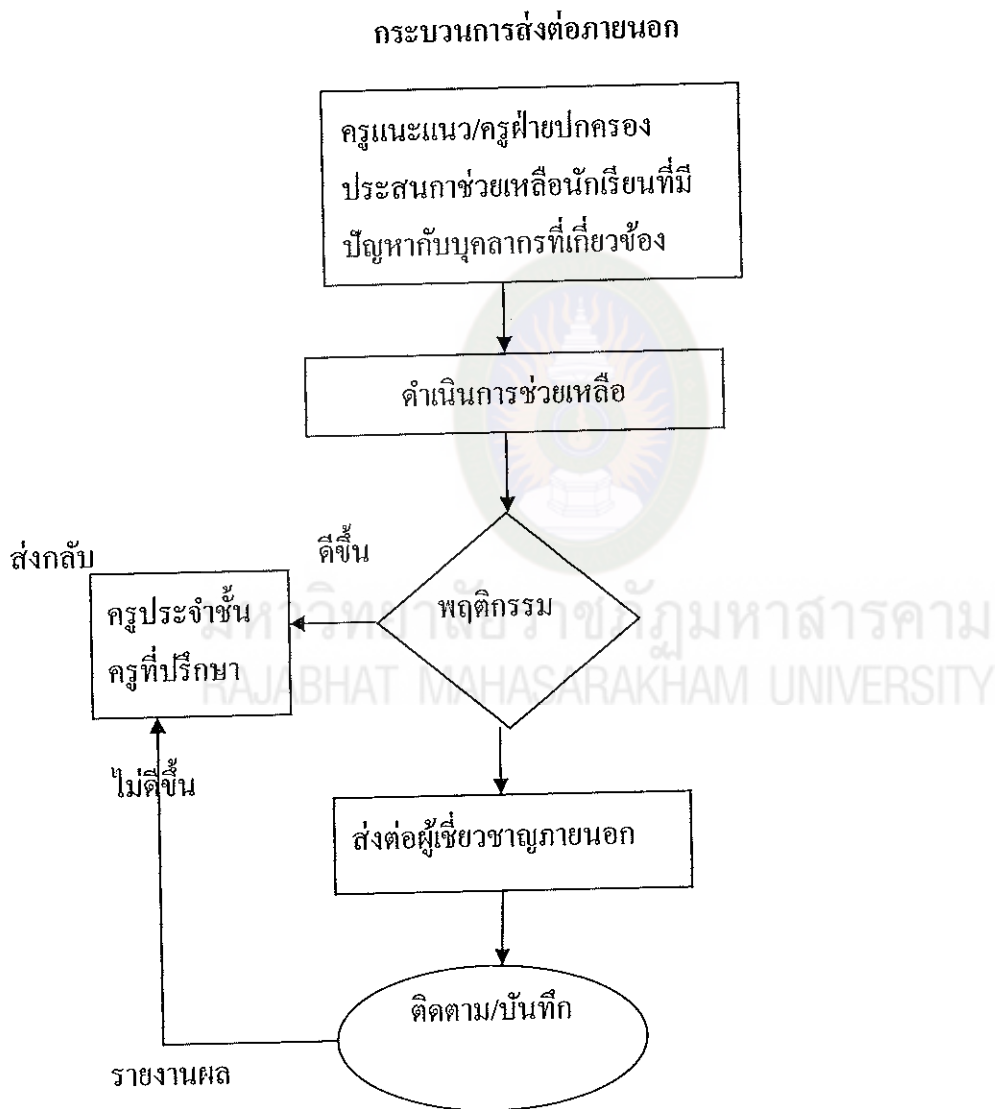
การส่งต่อภายในสถานศึกษามีแนวทางที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องควรถือปฏิบัติตามแนวทางในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แนวทางการดำเนินงานส่งต่อภายใน

การดำเนินงาน	แนวทางการดำเนินงาน	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การส่งต่อภายใน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ 2. ประสานงานกับครูหรือบุคลากร ที่จะให้ความช่วยเหลือต่อนักเรียน 3. สรุปรายชื่อนักเรียนและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมาในบันทึกการส่งต่อ 4. นัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะไปพบครูที่จะให้การช่วยเหลือต่อ 5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบบันทึกการส่งต่อภายในของโรงเรียน 2. แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน

5.2 การส่งต่อภายนอก

การส่งต่อภายนอกเป็นการส่งนักเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียนกรณีที่เกิดความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ และมีการติดต่อเพื่อรับทราบผลในการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงมีกระบวนการ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 155)

แผนภาพที่ 6 กระบวนการส่งต่อภายนอก

5.2.1 ขั้นตอนการดำเนินการส่งต่อภายนอก

การส่งต่อภายนอกเป็นวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่สถานศึกษาขอรับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหายุ่งยากซับซ้อน และต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทาง โดยครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองรับผิดชอบในการประสานงานขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 156)

- 1) รวบรวม/สรุปแนวทางแก้ไขปัญหาจากสรุปการประชุมรายกรณี
- 2) ประสานความช่วยเหลือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- 3) ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย
- 4) ติดตามประเมินพฤติกรรมของนักเรียนหลังการช่วยเหลือ
- 5) หากนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น ให้ส่งกลับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
- 6) หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น พิจารณาส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก
- 7) ประสาน ติดตามผลการช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือ

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5.3 แนวทางการดำเนินงานส่งต่อภายนอก

การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรถือปฏิบัติตามแนวทางในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แนวทางการดำเนินงานส่งต่อภายนอก

การดำเนินงาน	แนวทางการดำเนินงาน	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การส่งต่อภายนอก	<p>ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในกรณีของนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือ ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก 2. ติดตามผลการช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญภายนอก 3. รายงานผลการช่วยเหลือ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบบันทึกการส่งต่อภายนอกของโรงเรียน 2. แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน

5.4 ผลสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในการดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 55)

- 5.4.1 บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.4.2 ผู้รับผิดชอบวางระบบและดำเนินงานตามระบบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.4.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถบูรณาการเข้ากับภารกิจหลักของสถานศึกษาได้
- 5.4.4 สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย
- 5.4.5 มีสารสนเทศของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.4.6 มีข้อมูลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานสรุปรายงาน

5.4.7 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงาน ทั้งด้านการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อใช้ในการดำเนินงาน และต้องมีการประสานงานขอความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรและองค์กรภายนอก เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง ปลอดภัยจากสารเสพติด และมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรสำคัญ ในการดำเนินงานตามกระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บริบทเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 5 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษาเมื่อคราวประชุม ครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 จึงกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหาร และจัดการศึกษาสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยห้องที่จังหวัดหนองคาย วิทยาลัย (VISION) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นองค์การขับเคลื่อนการจัดการการศึกษามัธยมศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น มีคุณภาพตามมาตรฐานสู่สากล

พันธกิจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 21 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการจัดการศึกษา 15 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระหลักให้สูงขึ้น
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีความเข้มแข็งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

ตารางที่ 15 รายชื่อสถานศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ขนาดโรงเรียน	ชื่อสถานศึกษา (โรงเรียน)
ขนาดใหญ่	1. ปทุมเทพวิทยาคาร
	2. บึงกาฬ
	3. ชุมพล โพนพิสัย
	4. ท่าบ่อ
	5. หนองคายวิทยาคาร

ขนาดโรงเรียน	ชื่อสถานศึกษา (โรงเรียน)
	6. พรเจริญวิทยา 7. ปากคาดพิทยาคม 8. โฉ่พิสัยพิทยาคม 9. ศรีวิไลวิทยา 10. เซกา
รวมทั้งหมด 10 โรงเรียน	

ตารางที่ 16 รายชื่อสถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 21

ขนาดโรงเรียน	ชื่อสถานศึกษา (โรงเรียน)
ขนาดกลาง	1. เข็มพิทยาคม 2. สังคมวิทยา 3. กุดบงพิทยาคาร 4. ปากสวยพิทยาคม 5. นานางพัฒนาศึกษา 6. บุ่งคล้านคร 7. น้ำสวยวิทยา 8. โลกคอนพิทยาคม 9. วังหลวงพิทยาสรรพ์ 10. ประชาบดีพิทยาคม 11. นาสวรรค์พิทยาคม 12. โพธิ์ตากพิทยาคม 13. ศรีชมภูวิทยา 14. หนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก 15. บึงโงะหลงพิทยาคม
รวมทั้งหมด 17 โรงเรียน	

ตารางที่ 17 รายชื่อสถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ขนาดโรงเรียน	ชื่อสถานศึกษา (โรงเรียน)
ขนาดเล็ก	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าบ่อพิทยาคม 2. ถ่อนวิทยา 3. หนองนางพิทยาคม 4. เตือวิทยาการ 5. ร่มธรรมานุสรณ์ 6. พระบาทนาสิงห์พิทยาคม 7. นาดีพิทยาคม 8. โนนคำพิทยาคม 9. โพนทองประชาสรรค์ 10. สมสนุกพิทยาคม 11. หนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก 12. โพธิ์ทองวิทยานุสรณ์ 13. หนองเซ็งพิทยาคม 14. ภูทอกวิทยา 15. ประชาชนมิตรพิทยานุกูล 16. ศรีสำราญพิทยาคม 17. หนองหัวช้างวิทยา 18. หนองหึ่งพิทยา 19. เจ็ดสีวิทยาการ 20. โสภก่ามวิทยา 21. ท่าดอกคำวิทยา 22. เหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก 23. พระธาตุพังพวนวิทยา 24. วรลาโกอนุสรณ์ 25. วังม่วงพิทยาคม 26. ฝางพิทยาคม

ขนาดโรงเรียน	ชื่อสถานศึกษา (โรงเรียน)
	27. เวียงคำพิทยาคาร
	28. ค่ายบกหวานวิทยา
	29. กวนวันวิทยา
	30. หินโงมพิทยาคม
	31. พระพุทธบาทพิทยาคม
รวมทั้งหมด 31 โรงเรียน	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปัญญา กระทุมพันธ์ (2548 : 115) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพ และปัญหา การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนปรากฏว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 2. สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเห็นว่า มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 3. สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่า มีสภาพการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก 4. ปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเห็นว่า มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลางเห็นว่า มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

สมพร ไชยแสง (2548 : 95) ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาได้แก่ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียน

สุรัชต์ ชาตะรักษ์ (2550 : 132-133) การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ตามสถานภาพและประเภทของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือมาตราด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และมาตรฐาน ด้านการผลิต 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามประเภทของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สุริยา บุญเลิศ (2550 : 99-101) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งหมดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาพบว่า ควรมีความพร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อเอื้อในการดำเนินงาน ควรมีการ

จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนพบว่า ควรดำเนินการให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองนักเรียนพบปะกับครูที่ปรึกษามากขึ้น ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามากขึ้น ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนพบว่า ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม ควรให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เตรียมศักดิ์ อินอุเทน (2551 : 106 - 110) ได้ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองนักเรียน ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนต่างกัน 3) เพื่อหาแนวทางยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 64 คน ครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 64 คน ครูที่ปรึกษา จำนวน 64 คนและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้สถิติ (t - test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน

ที่มีลักษณะการเปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนช่วงชั้นในช่วงชั้นที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนและด้านกระบวนการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนช่วงชั้นในช่วงชั้นที่ 3 ทั้ง 2 ด้าน ส่วนด้านปัจจัยมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 คือ ด้านคุณภาพนักเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของทุกด้าน ไปหาแนวทางยกระดับ

พรชนก รัชมิรัตน์ (2552 : 112 - 116) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหากระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน และปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขั้นตอนป้องกันและแก้ไข ปัญหา 2) แนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูที่ปรึกษาสามารถทำงานได้เป็นระบบ มีความตระหนักในการดำเนินงาน และควรมีรูปแบบในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ซึ่งจะสามารถทำให้รับทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ขั้นการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมที่ตรงตามสภาพปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหา เช่น ปัญหาด้านการเรียน ครูควรมีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมที่เด็กมีความสนใจและถนัด เหมาะสมกับตนเอง ขั้นการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคคลภายนอกได้รับทราบ มีการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ทวิ ลิทธิจันทร์ (2553 : 79-81) ได้ศึกษาเรื่องผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า

1. ผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริม
นักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียน
เป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการดำเนินงานตามระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เช่น โรงเรียน
มีข้อมูลของนักเรียนเป็นปัจจุบันและสามารถอ้างอิงได้ โรงเรียนมีการนำข้อมูลของนักเรียน
รายบุคคล ไปใช้ส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพิ่มเติม
จากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนสรุปผลและจัดเก็บ
อย่างเป็นระบบ โรงเรียนมีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี ทุกครั้งที่พบปัญหานักเรียน และโรงเรียน
มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการคัดกรอง
นักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด
จำนวน 1 ข้อ คือ มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น นอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก
ครูสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปัญหา ได้อย่างชัดเจน ครูเก็บผลการคัดกรองเป็น
ความลับ มีการจัดทำเอกสารสารสนเทศการคัดกรองนักเรียนระดับสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบัน
และเก็บอย่างเป็นระบบ การคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และ
โรงเรียนมีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียน ได้อย่างชัดเจน

1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการส่งเสริม
นักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่น มีการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม มีการ
เสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนเหมาะสมเต็มตามศักยภาพ โรงเรียนจัดให้มีการจัด
กิจกรรมแสดงออกตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจในตนเอง โรงเรียนมีการ
ประชุมนักเรียนผู้ปกครองนักเรียนทุกชั้นพร้อมกันอย่างสม่ำเสมอ ครูมีการสำรวจความต้องการ
ของนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลการดำเนินงานตามระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ

มาก 1 ข้อ คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาอยู่ในระดับมากเช่นมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหามีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ โรงเรียนมีการรายงานและประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.5 ด้านการส่งต่อ ผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ครูให้การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว มีการแยกกลุ่มนักเรียนที่จะส่งต่ออย่างชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง เช่น มีการบันทึกและรายงานผลการส่งต่อ โรงเรียนให้ความสนใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นในการส่งต่อ และมีการประสานงานการดำเนินงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งของข้าราชการครู ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม พบว่า ผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เห็นว่า ควรมีการบันทึกข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทางคอมพิวเตอร์ ควรจัดให้มีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเพื่อใช้ประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์นักเรียน และโรงเรียนควรมีการพัฒนาข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันด้านการคัดกรองนักเรียน เห็นว่า ควรมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบข้อมูลนักเรียนเป็นประจำ โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการคัดกรองนักเรียนอย่างเพียงพอและครูที่ปรึกษาและครูประจำวิชาควรรายงาน

ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอด้านการส่งเสริมนักเรียน เห็นว่า โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรม เช่น การอบรมคุณธรรม จริยธรรม การต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมด้านความสามารถนักเรียน อย่างเพียงพอ ควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อรับทราบข้อมูลในทันทีเป็นประจำ ให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมและจับกลุ่มความสนใจด้วยตนเอง ครูไม่ควรกำหนดกิจกรรมชุมนุม หรือกิจกรรมอื่นให้นักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา เห็นว่า ควรส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในการให้บริการนักเรียนทุกช่วงเวลา ควรจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงห้องแนะแนว โรงเรียนเพื่อบรรยากาศที่ดีในการให้บริการของนักเรียน และควรมีการกำหนดความเสี่ยงของปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และนำความเสี่ยงมาปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาด้านการส่งต่อ เห็นว่า ควรจัดประชุมแนวทางการส่งต่อนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รับการส่งต่อ ควรมีการจัดทำผังการดำเนินการส่งต่อและประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าใจ และควรจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้รับการส่งต่อนักเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

จันดเลอร์ (Chandler, 2001 : 136) ได้ศึกษาการเปลี่ยนผ่านโดยใช้รูปแบบการให้บริการพิเศษแก่เด็กปฐมวัย 2 รูปแบบ ในการศึกษาได้สำรวจผู้ปกครองของเด็กวัยประถมศึกษาที่มีความพิการเพื่อระบุสารสนเทศและบริการให้แก่ผู้ปกครองในขณะที่พวกเขาและลูก ๆ ของพวกเขากำลังทำการเปลี่ยนผ่านจากการเข้าร่วมแต่แรก ๆ และ โปรแกรมการศึกษาพิเศษก่อนวัยเรียนของรัฐบาล และได้ระบุภารกิจของผู้ปกครองและ โปรแกรมด้านที่ชอบเป็นพิเศษด้วยภารกิจเหล่านี้ ได้แก่ การไม่เห็นด้วยกับการไม่มีทางเลือกที่จัดให้สำหรับบริการ การขาดแคลนสารสนเทศที่จัดให้ในการบริการ และการขาดแคลนสารสนเทศที่จัดให้เป็นทางเลือกที่มีอยู่ ความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนผ่านครั้งแรกกับครั้งที่สองได้นำมาอภิปรายในด้านประเด็นปัญหาที่ปรับปรุงตลอดเวลา และประเด็นที่ทำให้เลวร้ายลงตลอดเวลา

อัล-ตันซิจิ (Al-Tanciji, 2001 : 2000) ได้ศึกษาการเข้าเกี่ยวข้องของผู้ปกครองในประเภทต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ และได้กำหนดว่าการเข้าเกี่ยวข้องของผู้ปกครองช่วยให้เกิดความสำเร็จของ “โรงเรียนดีเด่น” หรือไม่ เพื่อตอบคำถามวิจัยนี้จึงได้ทำการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่ ครู และผู้ปกครองจากโรงเรียนดีเด่น และโรงเรียนธรรมดาในเมืองคูเบย์ รัฐชาร์จห์ และเมืองรัส อัล-คยามาห์ โรงเรียนดีเด่นเหล่านี้ได้รับรางวัลลามาดันสำหรับการปฏิบัติทางวิชาการดีเด่น เพื่อทำการเปรียบเทียบจึงได้เลือกโรงเรียนธรรมดาจากที่ตั้งระดับประเทศที่เหมือน ๆ กัน กับโรงเรียนดีเด่นมาศึกษา กลุ่มตัวอย่างมี 70 คน เป็นอาจารย์ใหญ่ 10 คน ครู 30 คน และผู้ปกครอง 30 คน มาจากโรงเรียน 10 โรงเรียน

เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับผู้หญิง 2 โรง สำหรับชาย 2 โรง และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับหญิง 2 โรง ในนครดูไบ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับหญิง 2 โรง จากชาร์จาห์ และเป็นโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น สำหรับชาย 2 โรง จากรัศอัลคยามรห์ โรงเรียนเหล่านี้ 5 โรง เป็นโรงเรียนดีเด่น อีก 5 โรงเรียนโรงเรียนธรรมดา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติกรเข้าเกี่ยวข้องของผู้ปกครองประเภทแรก คือ การทำหน้าที่ของผู้ปกครองที่บ้าน โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครองแต่ผู้ปกครองไม่กี่คนที่ตอบกลับมา ผู้ปกครองไม่กี่คนช่วยบุตรหลานของตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองช่วยบุตรหลานของตนเองด้านการเรียนไม่ได้ นอกจากนี้เมื่อบุตรหลานโตขึ้นผู้ปกครองชอบให้บุตรหลานเป็นอิสระมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้นผู้ปกครองไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียนขึ้นอยู่กับโอกาส ถ้ากิจกรรมเป็นการเฉลิมฉลองการเข้าร่วมอาจจะมีสูงแต่ถ้ากิจกรรมเป็นการบรรยาย ผู้ปกครองอาจจะเข้าร่วมน้อยมาก ผู้ปกครองโดยทั่วไปเข้าเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในโรงเรียนของบุตรหลานตน และมักจะไม่วช่วยโรงเรียนให้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ชุมชนด้วย

แนนตัน (Nanton. 1997 : 106) ได้ศึกษาการรับรู้ของคณะครู โรงเรียนและของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะนำไปสู่แก๊ง โจรและความรุนแรงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และสำรวจปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การเข้าเรียน และการพักการเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะครู 92 คน และนักเรียน 148 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ แบบสำรวจด้านการรับรู้เกี่ยวกับแก๊ง โจรและความรุนแรง ข้อมูลทางประชากรศาสตร์คัดมาจกแบบฟอร์มคำขออนุญาตของผู้ปกครอง ข้อมูลทางผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ข้อมูลการเข้าเรียน และจำนวนการพักการเรียน ได้มาจากทะเบียนของโรงเรียน

ข้อค้นพบที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ (1) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการรับรู้ของคณะครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะนำไปสู่แก๊ง โจรและความรุนแรงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (2) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการรับรู้ของคณะครูและนักเรียนผิวขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (3) ไม่มีความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญในการรับรู้ของคณะครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่นำไปสู่แก๊ง โจรและความรุนแรงในโรงเรียนระหว่างคณะครูและนักเรียนเพศชายกับคณะครูและนักเรียนเพศหญิง (4) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ขาดเรียน การพักการเรียน การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่นำไปสู่แก๊ง โจรและความรุนแรงใน โรงเรียนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ไพร์ซ์ (Price, 1998 : 73) ได้ศึกษาความแตกต่างในการเข้าเรียนด้านวิชาการและด้านการเคารพตนเองของนักเรียนใน โรงเรียนที่ใช้รูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับ โรงเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนที่เข้าเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสปริงแวลลีย์ในเมืองเรย์ทาวน์ รัฐมิสซูรี ซึ่งใช้รูปแบบที่วินัยสนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมมาตั้งแต่ต้นนักเรียนเหล่านี้เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้ว และนักเรียนจึงมีประสบการณ์มากพอที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมและการปฏิบัติการทางวิชาการ กลุ่มเปรียบเทียบเลือกมาจากกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบดังกล่าว นั่นคือ โรงเรียนประถมศึกษาโดว์บรุกในนครแคนซัสเหนือ ซึ่งมีลักษณะทางประชากรศาสตร์เหมือนกับโรงเรียนประถมศึกษาสปริงแวลลีย์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบที่วินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านอัตราการขาดเรียนเป็นรายชั่วโมง (2) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ไม่ว่าจะทางวิชาการอ่านหรือวิชาคณิตศาสตร์ และ (3) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านมโนคติในตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความผิดปกติหรือประพฤติดีรณะเบี่ยงวินัยนั้นมีที่มาของสาเหตุแตกต่างกัน โดยเฉพาะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดปัญหาการหย่าร้างของครอบครัว เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่เด็กประสบปัญหาในการดำรงชีวิตสังคมใน โรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กเป็นอย่างมากในการหล่อหลอมพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม กากบเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญในการที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อการยอมรับภายในกลุ่มในส่วนของ โรงเรียนนั้น การที่บุคลากรขาดความเข้าใจในแผนงาน/โครงการที่สำคัญ ๆ หรือจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาก็กับนักเรียนครูและบุคลากรใน โรงเรียนขาดความเข้าใจในระบบการปกครองของนักเรียนการขาดความร่วมมือ ที่ีระหว่างบุคลากรใน โรงเรียน หรือนอก โรงเรียนล้วนมีผลต่อการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ใน โรงเรียน ดังนั้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็น

สิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับโรงเรียนในปัจจุบัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่
หลากหลายซับซ้อนยิ่งขึ้น กระบวนการต่าง ๆ ตามระบบการช่วยเหลือนักเรียนและใน
การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารและชุมชน จึงดำเนินการให้ประสบ
ความสำเร็จได้ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่
ที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY